бездънното небе, ту за упоритата турска пушка.

А нощьта бѣше чудна. Изморената земя потъна въ дълбокъ сънь. Всичко притаи дъхъ. Сегизъ-тогизъ само се обаждаше отъ близката гора зловещиятъ гласъ на нощна птица. Месецътъ, съ меката си свѣтлина, милваше полуоткритите лица на жадниѣ за приключения малки юнаци.

На пресъмване, когато изгубени телци зареваха, а въ джбовата кория загукаха гриви гължби, се размърда дружината. Но никой още не ставаше. Полъхваше студенъ утреникъ. Горчо въздъхна дълбоко, сложи си устата до ухото на батка си и зашепна: „Батко, сънувахъ страшенъ сънь. Гонѣше ме голѣмъ, черъ вълкъ. Нашиятъ вълкодавко се хвърли върху него, но той го прегази и като стрела се затири къмъ мене. Азъ извикахъ. Ги дигна пушката, но вмѣсто да убиешъ него, уби мене." Живко го ощипа по бледата буза, цѣлуна го по челото и стана. . .

Продължи се снощната работа. Пакъ блъскане и чукане съ камъни. Най сетне затворътъ мрънна. Живко хвърли пачка остри патрони въ пушката и се замѣри въ окачената шапка на крушата. Горчо се приближи да види, какъ ще се премѣри батко му. Изведнажъ, пушката свѣтна и изтрѣщѣ. Изсвириха парчета въ въздуха. Отъ Живковото лице потекоха струи кръвь. Той полетѣ къмъ земята. Горчо изпищѣ. Едно желѣзно парче яко оѣше се забило въ дѣсното му око.

Отпосле се разбра, че затворътъ не билъ добре намѣстенъ и че дулото било пълно съ земя още отъ вечерьта, затова се пръснала пушката.

Мина се часъ и половина и откъмъ село се дигна пушекъ. Зададе се каруца съ запѣнени коне. Въ нея пищѣше разчорлена жена тъй, както пищи соколъ, кога му пиленцата отнематъ. На парчета се кжсаше майчиното сърдце! . .

Потъналитѣ въ кръвь братчета бѣха вече въ село. Голѣмиятъ отиваше къмъ подобрение, а малкиятъ отъ день на день ставаше все по-зле.

Рано сутриньта, на Малка Богородица, тжжниятъ камбаненъ звънъ залѣ селото — извести Горчовата смърть. Плакаха всички, но най-много плака Живко. Въ душата му мжката залегна като тежко оловено топче. Погребаха го, както му е реда. Когато зачукаха буцитѣ по ковчега въ гроба, изгуби се Живко. Следъ седмица домашнитѣ му разбраха, че билъ на кошарата при тѣхнитѣ овчари.

А баща му бѣше богатъ. Женѣше надъ триста кръстци, държеше надъ двестѣ овци. . .

Почернѣлитѣ и брадати овчари дълго го увещаваха да спи при тѣхъ, но той отказа. Покачи се на отсрещния столоватъ брѣстъ и тамъ отъ клонитѣ си изплети легло, което посла съ сърнище и горска шума.

Много пжти, презъ първитѣ нощи, страшнитѣ овчари, когато ставаха да обикалятъ овцетѣ, чуваха хълцане и ридание, виждаха клонитѣ на брѣста да се люлѣятъ. Отиваха подъ него и по главитѣ имъ закапваха едри сълзи, които като елмази свѣтваха на месечината. Сетне, притаени въ своитѣ колиби, тѣ дълго си приказваха за голѣмата жалба на Живка.

Явно бѣше за всички, че той отбѣгва да приказва, че гледа да бжде по-настрана, да остане самъ.

Често, когато падаше топла тиха нощь, когато пълниятъ месецъ поведѣше звездитѣ, като квачка пилцитѣ си, когато горитѣ дълбоко мълчаха потопени въ черни сънки, той оставяше стария овчарь да почине, а самъ изпжждаше неговото стадо. Разпръсваше го въ голѣма вита джга, отиваше подъ дебела сѣнка и започваше да свири. Цафарата му не свирѣше, а говорѣше: ту се издигне нагоре и затрепти, ту се огъне надолу-надолу и тихо заплаче. Звънцитѣ, които до тогава пѣеха, млъкваха. Месецътъ и звездитѣ се спираха да слушатъ. Капчицитѣ на росата се събираха по тревитѣ и свѣтѣха като сълзи. Най-после, въ глуха и дълбока въздишка, цафарата тжжно изпискваше и млъкваше.

Много пжти овчаритѣ не го виждаха на брѣста. Кжде се губѣше, не знаеха. Селяни разправяха, че нощно време слизалъ въ село и отивалъ въ гробищата.

Единъ пжть баба Гена, която живѣеше близко до гробищата, чу къмъ срѣдъ нощь плачъ, не плачъ, а нѣжни и скръбни звукове на цафара. Излѣзе, надзърна презъ дувара и видѣ: На единъ камъкъ до гроба на Горча се бѣше превелъ Живко и тихо свирѣше.

— Какво правишъ по това време тукъ, бе синко? Не те ли е страхъ? Живко се сепна като отъ сънь, дигна бавно глава. Очитѣ му бѣха влажни. Съ слабъ и болезненъ гласъ, който, като че ли, идѣше отъ гроба, той се обади:

— Кой приказва?

— Азъ съмъ — баба ти Гена.

— По това самодивско време стои ли се тукъ, бе баое?

— Рекохъ да посвиря на Горчовата душичка и да го помоля за прошка — промълви той, скри цафарата си и се загуби въ тишината.

Основното училище въ с. Ловнидолъ

Чакъ когато удари септемврийскиятъ звънецъ, той се яви. Но сега бѣше другъ, не бѣше първиятъ Живко. Лицето му бѣше нашарено съ белези като на старъ хайдутинъ, главата му се бѣ навела като тежъкъ житенъ класъ. Мълчеше. Какъ не му приказваха, какъ не го подпитваха другаритѣ му въ училище за това, за онова — той мълчи ли, мълчи. Заговори се изъ училище и село, че „Живко мълчи, Живко не приказва."

И действително, той мълчеше, никому не говорѣше. Само, когато го запитваше учительтъ за нѣщо, тогава отговаряше.

Г. Василевъ

Приключенията на единъ ловецъ

Билъ хубавъ априлски день. Слънцето ярко грѣело и затопляло майката земя. Тревичкитѣ и цвѣтята се пробуждали отъ зимния си сънъ и подавали шарени главички надъ земята. Животинкитѣ се размърдвали. Птиченцата весело чуруликали изъ раззеленениитѣ клонаци. Хората съ мотики и лопати бързали къмъ малкото поле на работа. Само бай Анастасъ не бързалъ. Той не обичалъ много работата. По обичалъ да скита изъ голѣмитѣ елови гори, да бие зайци и да гощава трудолюбивитѣ Заевчани. Зарамилъ пушката си и тръгналъ. Излѣзълъ отъ селото. Помислилъ малко и тръгналъ къмъ „Мечата полянка." Чувалъ, че тамъ, въ една пещера се криела мечка съ малки мечета.

Вървѣлъ той и си мислилъ: — Ще ида тамъ, ще намѣря мечката, ще я убия и ще уловя живи малкитѣ меченца. Ще ги продамъ за много пари и ще стана богатъ.

Замисленъ така, той неусѣтно стигналъ до „Мечата полянка." Разгледалъ навсѣкжде и намѣрилъ пещерата. Отишелъ предъ входа й. Навелъ се да види има ли нѣщо вжтре. Въ тоя моментъ силенъ тропотъ се чулъ откъмъ близката долчинка. Стресналъ се бай Анастасъ и подскочилъ, но било вече късно: предъ него застанала едра сива мечка. Тя стояла на два крака и го гледала въ очитѣ. Бай Анастасъ забравилъ, че е ловецъ и че има пушка. Застаналъ мирно като войникъ. Само зжбитѣ му отвреме на време потраквали. Колко сж стоели така, никой не знае. Първа мечката се опомнила. Грабнала бай Анастаса, като дете, съ предницитѣ си крака. Отнесла го до близката скала. Хвърлила го въ една малка пропасть и отишла при мечетата си.

Като се опомнилъ бай Анастасъ, слънцето било кривнало къмъ западъ. Станалъ той, протегналъ се, огледалъ се наоколо — нѣмало никой. Само единъ дроздъ подсвирвалъ въ близкия храстъ и като че ли се присмивалъ на храбрия ловецъ. Бай Анастасъ навелъ глава и си отишелъ. Никога вече безъ другарь на ловъ не ходилъ.

Безъ другарь никжде не е добре.

Божко Н. Пончевъ
с. Кръвеникъ

ГАБРОВНИЦА

На малкитѣ туристи

Бѣ горещъ лѣтенъ день. Ученикъ бѣхъ, но въ кой класъ, не помня.

Съ торбица на рамо и тояга въ ржка, азъ правѣхъ завои насамъ-нататъкъ по стръмната Дебедѣлска поляна (западно отъ хижа „Росица-Мазалатъ), съ едничко желание да стигна по-скоро билото и видя Южна България.

Повървя малко, поспра се, търкулна се въ нѣкоя китна хвойна, полюлѣя се като на пружиненъ креватъ и пакъ тръгвамъ. Когато наближихъ върха, ускорихъ хода си, дори започнахъ да тичамъ, доколкото можеше да се тича нагоре и, най-после, задъханъ отъ умора, стигнахъ на билото.

Каква бѣ изненадата ми, обаче, когато вмѣсто равна и слънчева Тракия, предъ менъ се откри грамадна бездна, предъ която дълго стояхъ като замаенъ! . .

Надвесилъ се бѣхъ надъ отвесна скала, югозападно отъ която се простираше дълга и стръмна поляна, обрасла съ буйна — до колѣно трева, прорѣзана съ успоредни (направени отъ добитъка) пжтеки и прошарена не, а накичена, сякашъ, съ бѣли и сини цвѣтенца! . . Тамъ пъкъ, кждето полянката свършваше подъ скалитѣ на Пиргосъ (името му тогава не знаехъ), блещѣха на слънце 3—4 грамадни, сребърно бѣли езици — глетчери, отъ върховетѣ на които Габровница смучаше леденитѣ си води.

А долу, отъ дветѣ страни на бучещата въ дъното на пропастьта Габровница, се простираше необятна за окото букова гора, съ още недоразлистени върхове, а срѣдъ нея, тукъ-таме, се виждаха правитѣ като свѣщи, вѣчнозелени върхове на елхитѣ.

Точно насреща пъкъ, надъ гората, започваше друга, още по-голѣма и стръмна поляна, сякашъ постлана градина, нагъната като морски вълни, тъмно-зелена черга, въ гънкитѣ на която, тукъ-тамъ, едва доловими съ просто око, се виждаха голѣми групи отъ размѣсени съ бѣли и черни точки — каракачанскитѣ стада. А надъ нея, като естествена стена, стърчеха почти отвесно, голитѣ скали на Мазалатъ, по които само дивитѣ кози безъ страхъ се катерятъ. Тамъ човѣшки кракъ трудно стжпва, освенъ тоя на овчаря, отрасналъ тамъ, или туриста, съ младежки жаръ въ гърдитѣ, предварително рискувалъ живота си, само за едно стръкче отъ божественото цвѣте, откраднало образа на Витлиемската звезда и цвѣта на снѣговетѣ.

Когато пъкъ вдигнахъ глава нагоре, за да отправя погледъ въ небесната ширь, коситѣ ми настръхнаха и тръпки ме побиха отъ картината, що видѣхъ. Цѣло ято орли се виеха надъ пропастьта, правѣха голѣми кржгове единъ следъ други, спущаха се единъ по единъ къмъ края на гората, правѣха малки завои тамъ и кацваха.

— Защо се спущатъ тамъ? — запитахъ приближилия се до мене козарь.

— Защото вчера падна отъ оная скала тамъ единъ конь,

неме живота. Тя висѣше безпомощна.

— Ало! — повтори командата Гого, като плѣсна ржце.

Хари се впусна въ новъ въртежъ. Следъ мигъ той окачи краката си на лоста, отпусна глава надолу и съ свѣткавична бързина замаха тѣлото си въ полукржгъ, като нѣкакво живо махало.

Въ сжщия мигъ и Мата се залюлѣ, отпусна се на ржце и протегна крачка къмъ другото люлѣещо тѣло върху отсрѣщния лостъ. Хари се присѣгна къмъ тѣхъ, обхвана ги здраво съ ржце. За мигъ тѣ се откопчаха отъ лоста. Мата се отпусна на ржцетѣ му. Русата й главичка развѣваше отпуснати кждрици надолу, а дветѣ й малки ржчички предаваха многобройни цѣлувки.

Публиката ликуваше. Тя бѣ въ възторгъ отъ играта на малкитѣ акробати. Съ широкоразтворени очи, зрителитѣ жадно поглъщаха дветѣ половини на люлѣещото се махало.

Буря отъ ржкоплѣскане. Никога досега публиката не бѣ виждала подобни нумера, изпълнявани съ такова затрогващо съвършенство.

Махалото продължаваше полукржговото си движение, всрѣдъ общото одобрение на публиката.

— — — — — — — —

Само едно сърдце, като на ранена птица биеше неспокойно. Една невидима и престжпна ржка, сякашъ, го бѣ обхванала, като малка гумена топка и го притискаше до болка . . .

Бедното майчино сърдце!

Докога зжбиятъ призракъ на смъртьта ще го преследва, като звѣръ, за да го разкжса?

Една жена въ черно следѣше малкитѣ акробати съ очи, които следваха пжтя на махалото? Тъмни и влажни — тѣ издаваха една голѣма тжга, която тая жена таеше дълбоко въ съдцето си и една мизерия, съсухрила лицето й.

Жената стоеше изправена отстрани на публиката и наблюдаваше ржчичкитѣ, които щедро раздаваха цѣлувки и, които бѣха високо надъ нея, за да може да ги хване. А какъ искаше да ги стигне, да ги доближи до устнитѣ си и майчински да ги цѣлуне.

Тя неволно се унесе по недалечното минало, когато и тѣ имаха малко щастие. . . И когато злата сждба имъ го отне, за да развѣе черното знаме надъ тѣхния тихъ семеенъ кжтъ!

Случаятъ ги доведе до цирка, съ който тѣ свързаха сждбата си.

Низъ отъ черни мисли замъглиха мисъльта й. Потрепера. Очитѣ й се препълниха съ топли сълзи. Тя се остави свободна на тѣхната власть.

— — — — — — —

Внезапенъ гръмъ отъ бурно ржкоплѣскане събуди като отъ сънь майката. Тя веднага погледна къмъ люлѣещото махало. Ржчичкитѣ на малката търсяха желѣзния лостъ, за да се вкопчатъ у него. Ужасътъ зачука на бедното майчино сърдце.

— Единъ мигъ и всичко е свършено! — си помисли майката.

— Ана! Ана! — затжжи тя.

Публиката настръхна. Раздвижи се. Зашумѣ. . .

Последва страшенъ викъ. Майката остана въ нерешителность една минута, после се хвърли върху малката грамада. Живото махало бѣ откжснато и лежѣше върху земята. Майката сграби малката и съ трогателна нѣжность я притисна до гърдитѣ си. Струи отъ гжста съсирена кръвь се стичаше по бледитѣ й страни.

— Ана! Ана! — мълвяха майчинитѣ устни — Ана, моя малка Ана! . . .

Детето не отговаряше на майчината нѣжность. То бѣше притворило очи и не я чуваше. Дивъ ужасъ притисна майчиното сърдце.

— Ана! . . . Прости ми, Ана! . . . Прости ми, мое дете! . . .

— — — — — — — —

Съ мжчителна безпомощность тя се изправи, разтърси глава и впери погледъ въ безжизненитѣ очи на малката. Устнитѣ й се изкривиха въ болезнена усмивка. Нѣкой сграби детето и го отнесе въ платнената стая на цирка.

Следъ малко майката застана срѣдъ игрището, гледайки съ ужасени изцъклени очи нѣкаква кукла, която притискаше до себе си. Тя пѣеше провлѣчено и монотонно:

— Спи . . . спи . . . Ана . . . на-ни-на. . .

Лудата майка притискаше до гърдитѣ си куклата на своята малка Ана.

Вл. Селяновъ